

การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม

พิเชษฐ พิณฑทอง

Pichate Pinthong

วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

Management for Development College, Thaksin University

E-mail: pichate.p@tsu.ac.th

Received: April 1, 2024; Accepted: May 21, 2024

ข้อมูลของหนังสือ: ตัญทรศน์ ประทีปพรณรงค์. (2566). การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: โรงพิมพ์รัตนไตร.

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่นอกจากจะมีความความทันสมัยแล้วยังเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจที่ในต่างประเทศให้ความสนใจอย่างมากทั้งเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ตามที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดและมีการนำแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยรัฐบาลของนานาประเทศทั่วโลก มีการกำหนดออกมาเป็นนโยบายสาธารณะ มาตรการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมายภายในปี ค.ศ. 2030 รวมถึงแนวคิดที่วิสาหกิจเพื่อสังคมที่ถือได้ว่ายังมีคนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจในความหมายที่แท้จริง ต่างตีความตามความเข้าใจของแต่ละบุคคลหรือแต่ละองค์การ

ผู้เขียนได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือเล่มนี้ว่า “เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้และความเข้าใจเรื่องวิสาหกิจเพื่อสังคมภายในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน” ถือได้ว่าเป็นมิติทางความรู้ใหม่ที่น่าสนใจในการบูรณาการความรู้เชื่อมโยงรวมถึงประสานและอธิบายไว้อย่างชัดเจน

หนังสือการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมเล่มนี้มีทั้งสิ้น 5 บทด้วยกัน บทที่ 1 เป็นการกล่าวถึง ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เขียนยังกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการก่อเกิดคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเริ่มจากองค์การใด การให้ความหมายของนักวิชาการหรือองค์การต่างๆ การกล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals) หรือ MDGs และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) หรือ SDGs และมีข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการและความแตกต่างของการกำหนดเป้าหมายทั้งสองที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนสร้างคุณูปการในการสร้างการตระหนักรู้และความตื่นตัวขององค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาในอนาคตต้องมองในเรื่องของปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนยังก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรม มาตรการ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่เพื่อตอบสนองเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเสนอข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่มีการนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ผู้เขียนยังได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจเพื่อสังคม เสนอมุมมองของนักวิชาการต่างๆ จำนวนมากกว่ามีความเห็นในมิติใด และผู้เขียนได้สรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดให้เกิดความเข้าใจ

ที่มากยิ่งขึ้น และได้อธิบายความเชื่อมโยงของการพัฒนาที่ยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถช่วยส่งเสริมและขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร บทที่ 2 เป็นการกล่าวเน้นไปที่แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจเพื่อสังคม ได้แก่ ทฤษฎีความล้มเหลวของตลาด ทฤษฎีความล้มเหลวของรัฐ ทฤษฎีความล้มเหลวของภาคส่วนอาสาสมัคร ทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร โดยผู้เขียนได้อธิบายว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถเข้ามาอุดช่องว่างของทฤษฎีได้อย่างไร นอกจากนี้มีการอธิบายแนวคิดการประกอบการเพื่อสังคม ตั้งแต่ความหมาย มิติของการประกอบการเพื่อสังคม กล่าวถึงวิสาหกิจเพื่อสังคมกับนวัตกรรมทางสังคม มีการหยิบยกกรณีศึกษา Grameen Bank หรือธนาคารเพื่อคนยากจนว่าก่อตั้งโดย Muhammad Yunus ชาวบังกลาเทศ ที่มีการออกแบบธนาคารเพื่อให้คนจนได้เข้าถึงในการกู้ยืมเงินอย่างมีระบบ รวมถึงระบบในการออมเงิน จนมีการนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก และหัวข้อสุดท้ายของบทนี้ ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านดูหัวข้อที่ 3.6 ของบทที่ 3 และหัวข้อที่ 4.5 ของบทที่ 4 ประกอบจะทำให้เข้าใจได้มากขึ้นว่า การประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมได้มีส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร บทที่ 3 เป็นการเขียนถึงวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศต่างๆ ที่มีความน่าสนใจและมีความโดดเด่นเฉพาะที่จะเป็นตัวช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน ประเทศแรกที่น่ามาเป็นตัวอย่าง คือ สหราชอาณาจักร ที่รัฐบาลไม่ว่าพรรคแรงงานหรือพรรคอนุรักษนิยมให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างจริงจังมีพัฒนาและการเติบโตอย่างก้าวกระโดด จำนวนวิสาหกิจในสหราชอาณาจักรมีการประกอบการเป็นเวลาต่อเนื่องและยาวนานร้อยละ 40 ของวิสาหกิจเพื่อสังคมมีการดำเนินการมากกว่า 10 ปี นอกจากนี้ในหนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงกรณีศึกษาวิสาหกิจเพื่อสังคมของสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเกาหลี และความท้าทายของแต่ละประเทศว่าเป็นอย่างไร และมีการสรุปการพัฒนาที่ยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศต่างๆ ที่หยิบยกมาอธิบายว่าเชื่อมโยงกันอย่างไร โดยบทที่ 3 เป็นบทที่มีเนื้อหามากที่สุดกว่าทุกบท เพราะมีรายละเอียดที่น่าสนใจของกรณีศึกษาในแต่ละประเทศ พร้อมภาพประกอบ และการวิเคราะห์กรณีศึกษา บทที่ 4 เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย โดยผู้เขียนได้มีการอธิบายความแตกต่างระหว่างแนวคิดวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมนั้นแตกต่างกันอย่างไร และอธิบายในบริบทของไทยเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย การให้ความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจเพื่อสังคม การกล่าวถึงการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมก่อนหน้าที่มีการออกมาเป็นกฎหมายชัดเจน แสดงให้เห็นถึงความพยายามของภาครัฐในการส่งเสริมการเกิดขึ้นของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย และอธิบายวิสาหกิจเพื่อสังคมของไทยที่เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้ง เช่น มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง โครงการพัฒนาออยตุง มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร บริษัท กาแฟอาชา อามา จำกัด มีการสรุปการพัฒนาที่ยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคมของประเทศไทยว่าดำเนินการสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อใดบ้าง และบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้คือ บทที่ 5 เป็นบทสำคัญบทหนึ่งที่ผู้อ่านไม่ควรมองข้าม เพราะเป็นการสรุปบทเรียนสำคัญของการบริหารการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศอย่างกระชับชัดเจน สรุปประเด็นความท้าทายของการประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย และแนวทางของการพัฒนาการบริหารการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับนิสิต นักศึกษา นักวิชาการในสาขาต่างๆ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ต้องการหาคำตอบหรือต้องการมีความเข้าใจในเรื่องแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่แท้จริงคืออะไร และความเข้าใจที่ถูกต้องของวิสาหกิจเพื่อสังคมว่ามีลักษณะอย่างไร แตกต่างจากการตีความ หรือจากความรู้ที่เคยได้รับรู้มาก่อนหน้านั้นมากนักน้อยเพียงใด และวิสาหกิจเพื่อสังคมนั้นมีความเชื่อมโยง สอดคล้องและขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งแวดวงของวิชาการและเป็น ประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น หากองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนมีการนำ องค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านและการเรียนรู้ในหนังสือเล่มนี้ไปสู่อการปฏิบัติเกิดผลลัพธ์ในเชิงรูปธรรม